

תוכניות מרכזיות של רווחה מונעת ופרקטיקות מיטביות להפעלתן סקירה בין-לאומית

ורד פורזיקי הילה דולב מייקל הרטל

עריכת לשון: רונית כהן בן-נון
תרגום לאנגלית (תקציר): עמי אשר
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

עורכת ראשית: רויטל אביב מתוק

הסקירה הוזמנה על ידי משרד הרווחה והביטחון החברתי ומומנה בסיועו

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | תמוז תשפ"ג | יולי 2023

רקע

בשנים האחרונות מדינות רבות בעולם שמות דגש בפיתוח שירותי רווחה מונעת. מגמה זו משקפת מעבר מתפיסה של מתן שירותי רווחה טיפוליים לאוכלוסיות המצויות כבר במצבי סיכון וסכנה לתפיסה החותרת למניעה, להפחתה או לעיכוב בעיות ברווחה. לפי תפיסה זו, על מקבלי החלטות ונותני שירות ליזום תוכניות רווחה מונעת כדי לקדם את רווחתם ואיכות חייהם של מקבלי השירות, לצמצם בעיות קיימות ברווחה ולמנוע היווצרות של בעיות חדשות ולחזק אוכלוסיות שנמצאות בסיכון מוגבר.

משרד הרווחה והביטחון החברתי החל תהליך של עיצוב מדיניות בתחום ה**רווחה המונעת**. במסגרת זו פנה המשרד למכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל בבקשה לערוך סקירה בין-לאומית בנושא.

מטרות

מטרות הסקירה הן: (1) לבחון אילו תוכניות מבוססות ראיות בתחום הרווחה המונעת פועלות כיום במדינות שונות בעולם עבור אוכלוסיות יעד שאותן הגדיר משרד הרווחה: משפחות צעירות, אנשים עם מוגבלות, אזרחים ותיקים ובני נוער וצעירים במצבי סיכון, לרבות חניכי פנימיות; (2) לזהות את הפרקטיקות המיטביות להפעלת שירותי רווחה מונעת; (3) לבדוק כיצד אפשר למדוד ולהעריך את המועילות של השירותים והתוכניות הללו.

שיטה

הסקירה התבססה על שלושה מקורות מידע: (1) מאמרים אקדמיים מן הספרות המקצועית הבין-לאומית; (2) חקיקה במדינות שונות; (3) מידע ממקורות גלויים – אתרי אינטרנט ומדריכים של גופים שונים הבוחנים את המועילות של תוכניות רווחה מונעת.

ממצאים

את ממצאי הסקירה אפשר לחלק לשלושה היבטים: (1) היבט תאורטי; (2) היבט של מדיניות; (3) היבט מעשי. **בהיבט התאורטי**, מעצם הגדרתה רווחה מונעת מבטאת שתי מטרות עיקריות: האחת שמה דגש בקידום השלומות של הפרט ושל המשפחה תוך מניעה, הפחתה או עיכוב של בעיות רווחה ובתוך כך חותרת להשפיע על מעגלים חברתיים רחבים של קבוצות אוכלוסייה וקהילות כדי למנוע הדרה ואי-שוויון; האחרת מתייחסת לצמצום הביקוש לשירותי רווחה, להפחתת העומס המוטל על השירותים הקיימים ולטיוב השירות. מן ה**היבט של המדיניות** עולה כי תחום הרווחה המונעת מעוגן בחוקי רווחה במדינות שונות. החוקים מייחדים רכיבים ייעודיים לתחום הרווחה המונעת ומדגישים את חשיבות הפעלתן של תוכניות מבוססות ראיות. **בהיבט המעשי**, יש עקרונות פעולה ייחודיים לתוכניות של רווחה מונעת, הן בתכנון, כגון זיהוי ומיפוי של גורמי סיכון שעלולים ליצור בעיות בשלומות של הפרט, הן ביישום התוכניות, כגון שימת דגש במדידה והערכה לצורך הפעלת תוכניות מבוססות ראיות.

תוכן עניינים

1	1. מבוא
2	2. הסקירה
2	2.1 מטרות
2	2.2 שיטה
3	3. מניעה בשירותי רווחה
3	3.1 הגדרות ומטרות
4	3.2 רמות של רווחה מונעת
6	4. חקיקה בתחום הרווחה המונעת
7	4.1 ספרד – Law 39/2006, Of 14 December, Promotion of Personal Autonomy and Care for People in a Situation of Dependence
8	4.2 בריטניה – The Care Act 2014
8	4.3 אוסטרליה – The National Disability Insurance Scheme Act 2013
9	4.4 ארצות הברית – Family First Prevention Services Act
10	4.5 רכיב המניעה בחוקי רווחה – מבט השוואתי
11	5. תוכניות רווחה מונעת מבוססות ראיות במדינות שונות
11	5.1 SafeCare, ארצות הברית, אוסטרליה, קנדה, בריטניה, ספרד, ישראל, קניה וטייוואן
13	5.2 Supporting Father Involvement, ארצות הברית
14	5.3 The Incredible Years, ארצות הברית, קנדה, דנמרק, אנגליה, פינלנד
15	5.4 Participant Employment Strategy, אוסטרליה
16	5.5 Living Well, בריטניה
16	5.6 Leeds Neighbourhood Network, בריטניה
17	5.7 LookCloser#, אנגליה, ווילס
18	5.8 מאפיינים של תוכניות רווחה מונעת
21	6. תוצאות רצויות של תוכניות רווחה מונעת ופרקטיקות מיטביות להפעלתן
21	6.1 תוצאות רצויות של תוכניות רווחה מונעת
22	6.2 פרקטיקות מיטביות להפעלת תוכניות רווחה מונעת
28	7. סיכום
30	מקורות

רשימת לוחות

5	לוח 1: רמות מניעה: לוח מסכם
10	לוח 2: חוקי רווחה הנוגעים לרווחה מונעת: לוח השוואתי מסכם
19	לוח 3: תוכניות רווחה מונעת: לוח השוואתי מסכם
26	לוח 4: אתגרים במדידת תוכניות רווחה מונעת והצעות לפתרונות
27	לוח 5: עקרונות פעולה להפעלת תוכניות מניעה: לוח מסכם